

Militariske Förhållanden

Districtet af Färlöfs, Strö, och Qviinge Soknar, kunde vid första åseendet, såsom af obetydlig vidd, ej synas särdeles viktigt för Krigs theatern; men belägit i trakten af en Fästning och vid ett större Vattendrag, torde det likväl förtjena uppmärksamhet

Wid en generell blick på skånska Cartan finner man att Hege- och Laga Åar utgöra en naturlig försvars linie mot Blekinge, Småland och Halland; samt att Christjanstads Fästning, belägen på denna linie måste utgöra en viktig strategisk punct; hvarje Fästnings försvar beror till stor del deraf, att anfallet kan inskränkas blott från en sida; detta är händelsen med Christjanstad, om Fienden, kommande från Södra eller vestra Skåne, förhindras att öfverstiga Helge Å: - det blir då endast från dess vestra strand, som Fästningen kan anfallas, och hvilket, som lätt finnes, alltid bör blifva utan särdeles fram gång. – Hvilka äro således öfvergångarne öfver Helge Å som böra särdeles bevakas och försvaras?

Söder om Districtet, äro de

- 1° Vid Yngsjö och Åhus Färgor.
- 2do Widtsköfle Färja.
- 3° Christjanstads Langebro.

Innom Districtet.

- 4te Torsebro.

Norr om Districtet.

- 5^a Vid Knislinge kyrka.
- 6^a Broby.
- 7^a Bussarp.
- 8° Genastorp, etc: -

Emellan Christjanstad och Hamiltonhill synas öfvergångar ej kunna verkställas, emedan vattnets bredd och sankta stränder hindra det; - men Torsebro är det första pass norr om Christjanstad som fordrar ett allfvarligt försvar, först

På Westra Sidan om Elfven.

Krutbruket är omgifvit af en 4 alnars hög och 3 alnars tjock stenvmur af gråsten, starkt byggd, och bruten i flankerande linier; denna Mur, belägen straxt norrom landsvägen, omgifver en rymd af 1000 alnars längd längs elfvens strand, och har i bredd 400 alnar; muren går med bäge sina ändar ner till vattnet, af hvilka den södras afstånd ner till bron är omkring 100 alnar. – Denna terrain torde väl ej till ytterlighet kunna försvaras, emedan den dels omgifves af högre trakter, och dels måste beredas att utan stor förlust kunna öfvergifvas, om Fienden forserar densamma; likväl kunna möjligen öfvergångar derifrån, inrättade dels medbroar öfver dam-byggnaderne, och dels

med förankrade sväng bryggor, åstadkommas: - äfven kan straxt söder om landsvägen på en kulle, der Skrinarps gård är belägen, anläggas försvarsvärk, hvilka då i gemenskap med de förutnämde böra utgöra temmeligen goda Broskansar.

Öster om Elfven.

Egentliga Försvaret af Torsebro ligger på ostra stranden af Helge Å; högderne äro der dominerande, och tillgänglige för Artillerie; ett starkt byggdt Magazin af tegel, och en upphögd plan midt framför bron kallad Pettersberg gifva goda tillfällen till försvars anstalter; - bron, bygd af träd kan lätt förstöras; - 2de Vägar leda harifrån innåt landet, neml: en åt söder till Christjanstad, och en åt öster genom Filkesta etc: -

Derjemte bör Alma Å försvaras: ty öfvergången af detta vattendrag, lemna Fienden öppet att anfalla Helge Å vid Knislinge, Broby, och alla nordligare öfvergångspuncter. – Harvid är att iagtagga försvaret af de vid detta vattendrag förutnämde öfvergångs ställen, nämligen, vid Stenbron norr om Qviinge, - Vadet vid Westerslöf och träd bryggan med Vadet vid Spånga Mölla; vid sistnämde trakt äro de dominerande högderne belägna på Norra stranden.

Af hvad nu är sagt kan således upfattas försvaret af Helge Å Norr om Christjanstad i följande positioner, nemligen:

1^a Ställningen.

Bakom Winne Vattendrag, med Venstra flygeln vid Araslöf; - centern vid Färlöf och Roalöf; - och högra flygeln öfver Strö, emot Sörby, (Se linien AB på bifogade Carta). – Högqvar teret, depots, m: m: äger vid denna ställning ett godt läge i Bjerlöf. (Se *)

2^{dra} Ställningen.

Bakom Alma Ån (Se linien CD), samt en tillracklig Corps E, E, att försvara Torsebro.

3^{die} Ställningen

Bakom Helge Å; - starkare Corpser vid Torsebro, Knislinge och Broby, samt mindre afdelningar der emellan (Se F, F, etc:). – Att Torsebro i desse senare senare fall fordrar ett sardeles starkt försvar, är tydligt; ty om detta pass forseras, så äro med detsamma alla nordligare trupper afskurne från Christjanstad; - samma sak bör äfven vid 3^{die} ställningens intagande öfver- vägas vid Knislinge i afseende på trupperne vid Broby, O. S. V. –

Af omständigheter kan dock bero, hvilket som är tjenligast: att från 1^a Liniens öfvergifvande, antingen taga ställningen bakom Alma Å, eller och genast gå öfver Torsebro, för att concentrera Armeén, halst om densamma befinnes för svag att på en gång Kunna försvara många puncter.

Tilläggningar

Cavalleri terrain är i södra delen af Färlöfs Sockn.

Artilleri positioner äro, vid stora landsvägen: Karpalund, Araslöfs furu backe, Araslöfs Tegelbruk, Gustafsfeldt, Färlöfs högder (goda); - dernest vid Bjerlöf, Bonnarp, Qviinge Gästgifvare gård och bron öfver Alma Ån; - Vidare emellan Åby och Stenriket, Hamiltonhill och Torsebro, äfven vid Roalöf, och slutligen på högderne norr om Spånga Mölla.

Jagar Mark äro trakterne norr om Strö, Bjerlöf och Torsebro.

För Armeéns Underhåll och Qvarter

är Färlöfs Sockn den fruktbaraste och mäst bebyggde, således den förmånligaste, äfven i taktiskt hänseende; - denna trakt bör derföre gerna bibehållas.

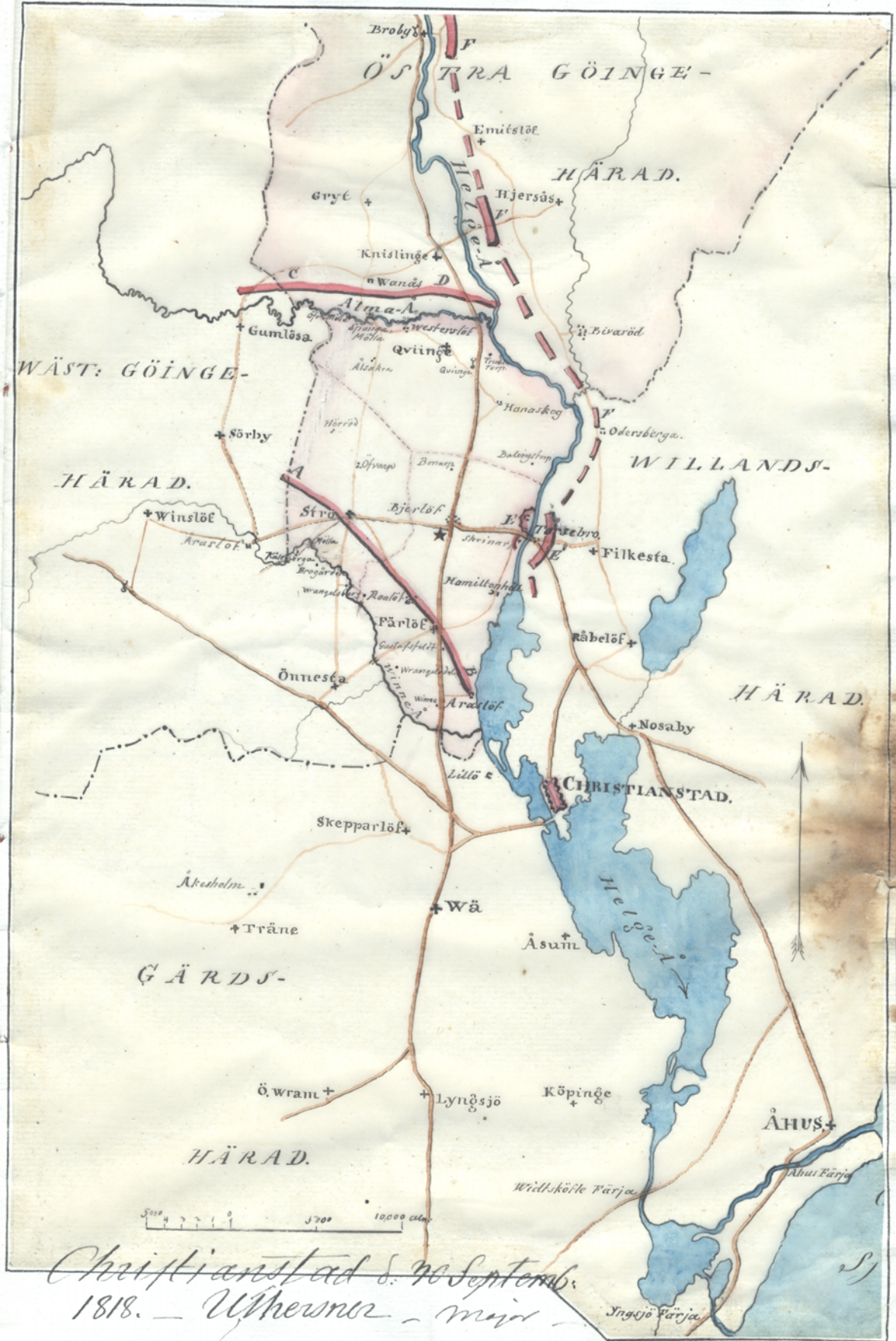
Communication med Christjanstad bör alltid kunna underhållas, dels öfver Torsebro, och ändå närmare med båtar öfver Helge Å.

Christjanstad d: 30 Septemb: 1818.

U. Thersner,
Major vid Kongl:
Ingenieur Corpsen.

Här finns en karta "Militäriske Positioner vid Christianstad"

Militäriska Positioner vid Christianstad.

N° 9. Lit: e.

Topographisk Beskrifning
öfver Färlöf, Strö. och Qviinge
Soknar, af Östra Goinge Härad,
i Skåne och Christjanstads Län.

Läge och Gränser.

Dessa trenne Soknar upptaga Södersta spetsen af Östra Goinge Härad, och begränsas i Norr af Alma Å, i Öster af Helge Å, i söder af Winne Å och Gerds Härad, och i Wester af Winne Å och Westra Göinge Härad. - Färlöf ligger sydligast, nordvest från Christjanstad på ½ a 1 Mils afstånd, dernest Strö, och sedan Qviinge nordligast, 1¾ Mil från nämde stad.

Wattendrag.

Helge Å, Kommer från Kronobergs Län; löper in i Skåne vid Wisseltofta K^a i Westra Göinge Härad och passerar, genom Skeinge sjön, gränsen till det Östra, hvilket senare Härad den sedan genomlöper förbi Broby, Knislinge, Hanaskog, Torsebro, och Christjanstad; samt utgör ifrån Hanaskog till trakten af Araslöf, gränsen emellan Östra Göinge= och Willands Härad; - Vidare till Yngsjön emellan Gerds= och Willands, samt faller sluteligen med 2^{ne} utlopp förbi Åhus, och Söder om Yngsjön uti hafvet. – Dess medelbredd ifrån Trudstorp till Torsebro är 80 a 90 Alnar; - blifver söderåt bedare och förmerar en sjö emellan sistnämde ställe och emot Christjanstad der den åter vid Lillö sammantränges till sin förra bredd,- Den är under hela nämde sträcka båtbar, utom vid Torsebro;- Wadbar är den ingenstädes.

Stränderne äro låga och sankta emellan Lillö och Hamiltonhill, men blifva sedan norråt mera höga och fasta. – Skillnaden emellan högsta och lägsta vatten går ända till 8 fot norr om Torsebro der ån är trängre;- de betydligaste öfversvämningar ske norr om Torsebro till Odersberga och vid Hanaskog. –

Öfvergångar innom districtet är endast vid Torsebro medelst en 120 alnars lång trädbrygga, för närvarande stark nog att bära Fält Artillerie; men bör besigtigas för Belägrings.

Alma Å börjar sitt lopp dels från Finnia Sjön, dels från ännu mera i Nordvest belägne trakter; - Kommer in i Östra Goinge Härad sydvest om Wanås och faller i HelgeÅ 1/8 mil Norr om Qviinge Gästgifvare Gård. – Dess medel bredd från Vest: Göinge Härad's gräns till dess utlopp i Helje Å är 50 alnar; - den är båtbar till Spånga Mölla, och vid måttlig vattenhögd vadbar vid sistnämde ställe samt vid Westerlöfs by.

Stränderne äro tillgänglige till Westra Göinge gräns; der vidtaga betydliga öfversvämningar och formera en Sjö af 2 a 3000 Alnars längd.

Öfvergångar äro: 1/8 ^{del} Mil Norr om Qviinge Gästg: Gård, medelst en 80 Alnars lång stenbrygga; - Vidare det åfvannämde Wadet vid Westerslöf: - samt en 100 Alnars Trädbro vid vid Spånga mölla, brukbar för Fält Artillerie, men bör undersökas för Svårare.

Winne Å Kommer från Westra Göinge Härad, - passerar gränsen till det Östra vid Strö och Kåleberga, och faller i Helge Å emellan Lillö och Araslöf.- Dess medelbredd inom Östra Häradet är 15 Alnar. – Dess öfvergångar inom nämde trakt äro:

1. Söder om Winne; Stenbro. (Landsvägen)
2. Wester om Wrangelsdal; Trädbro.
3. Söder om Wrangelsberg: Trädbro.
4. Rålambsdal: Trädbro.
5. Mellan Rålambsdal och Brogården: Träbro.
6. Kålaberga Mölla: Trädbro.
7. Kålaberga: Trädbro.
8. Wid Härad's Gränsen Vest: om Kåleberga: Trädbro, hvilka all bryggor böra vid Svårare transporter undersökas, utom stenbron vid Winne.

Wadbare ställen äro emellan Kolaberga och Härad's bron, sam söder om Wrangelsberg der svarte Ån nedflyter.

De öfrige inom Districtet varande Wattendrag äro små bäckar som genomskära

Kärr och Mossar

Af hvilka senare den betydligaste är Källe Måssa, som med dess omgifvande kärr sträcker sig i norr och söder från Öfvarp emot Qviinge och Westerslöf,- håller i längden 7000 och i bredden ungefär 2000 Alnar; största delen deraf utgör TorfMåssa, vid hvars Kanter skördas boskaps foder; - dess vattendrag går ner i Alma Å emellan Qviinge och Westerslöf.

Kärraktige Trakter

Äro emellan Torsebro och Balingstorp; emellan Bonnarp och Källe Måssa, samt ifrån Strö vester förbi Öfvarp och Hörröd längs Härad's gränsen mot Alma Å.

Högd förgreningar

Den Landt=förhöjning, som delar Alma- och Winne Wattendragen, inkommer från Westra Häradet uti det Östra, emellan Öfre Mölla och Ålsåkra; böjer sig åt söder förbi Hörröd och Öfvarp, samt delar sig öster om Bonarp vid Boabacken i 2de grenar häraf den norra sträcker

sig mot Hanaskog, och den södra förbi Bjerlöf, Färlöf och till Araslöf; men enbare eminente högder utmärka ej dessa trakter; Boa backen emellan Bonarp och Balingstorp torde vara den högsta och hinner säkert ej till 100 Alnar ofver Helge Å.

Skogs Trakter.

Något skogig mark vidtager från Strö, Bonarp och Balingstorp, norrråt; - äfven träffas deraf något vid Kålaberga och Torsebro; men söderåt förbi Färlöf är nästan alldeles skoglöst.

Wägar.

Stora Landsvägen från Kronobergs Län inkommer öfver Alma Å i Qviinge Sockn 1/8 Mil Norr om Qviinge Gästgifvare Gård; passerar sedan rakt åt söder genom Bjerlöf och Färlöf, och utgår öfver Winne Å i Gerds Härad 3/8 Mil söder om Färlöf; -Midt uti districtet, eller vid Bjerlöf, genomskäres den vinkelrätt af Häradsvägen som kommer från Westra Goinge Härad förbi Åraslöf, passerar Strö och går öfver Torsebro till Willands härad. – SokneWägar äro från Färlöf till Strö;- till Filkesta förbi Hamiltonhill öfver Torsebro; - samt till Önnesta. - Från Qviinge till Wanås och Gryt Sockn; - samt från Strö till Önnesta. – Byvägarne inhämtas bäst af Special Cartan.

Kyrkorne.

Äro trenne: Färlöf, Moderkyrka med Anexet Strö;- samt Qviinge äfven Moderkyrka;- alla äro af Sten och Kyrkogårdarne omgifne med sten murar.

Herregårdar.

Strö är bebyggdt med 2 stenhuss flyglar, och tillhörigt Ryttmästaren Friherre Rålamb; - der finnes ett utmärkt väl samlat historiskt och Statistiskt Bibliothek, bestående af 4500 Volumer, utom Cartor, Planer, Ritningar m. m.:- det kan med stor fördel, äfven af Ingenieur Corpsen begagnas, hålst Ägaren dertill gifvit tillstånd, och Välkände Läsare der äga fritt inträde, samt äfven kunna låna böcker emot namn sedel. ¥

Hanaskog är bebyggdt med en envånings hufvudbyggnad af sten, samt 2 Korsvärks flyglar. – det är tillhörigt Friherrinnan v. Nolken

Araslöf: En 2 Vånings stenhuss byggnad; - tillhörigt Friherre, f. d. Landshöfdingen Wrangel.

Hamiltonhill är bebyggdt med ett pryddigt 2 Vånings stenhuss; - tillhörer Baron Wrangel.

¥ Se vidare härom min beskrifning om Stö, i Fordna och Närvarande Sverige.

Torsebro; ett en Vånings Trädhus med tvenne dito flyglar. – Tillhörigt Friherre Stael v. Holstein.

Wälbyggde Färmer

Äro Wrangelsberg, Wrangelsdal, och Gustafsfeldt, alla grundmurade och af tegelsten; tillhörige Baron C. A. Wrangel. – Färmen Skottlandshus är under nybyggnad.

Bruk och Tillverkningar.

Krutbruket vid Torsebro, lefvererar årligen 1100 Centner Krut till Kronan; - † det tillhör Baron Stael v. Holstein.

SallpeterSjuderier äro: ett väl anlagdt vid Strö, samt ett vid Araslöf.

Calcinerings Verket af pottaska vid Spånga Mölla, lefvererar Årligen omkring 30 Sk~~kl~~ Calcinerad Pottaska; - Tillhör Grefve Axel Wachtmeister på Wanås.

Tegelbruk, äro vid Färlöf och Hanaskog.

Ytteligare anmärkningar, så väl öfver föregående, som öfrige innom districtet varande Gårdar och Hus, med deras lägenheter, afkastning, befolkning m: m: finnas införde uti härefter belagde Statistiske Tabeller.

† Se vidare härom, min beskrifning om Torsebro